

FINANSTILSYNET

THE FINANCIAL SUPERVISORY
AUTHORITY OF NORWAY

Soliditet i pensjonskasser

Per 31. desember 2020

12.03.2021

Innhold

1	Sammendrag	4
2	Markedsutvikling	4
3	Solvenskapitaldekning	5
3.1	Solvenskapitaldekning	5
3.2	Solvenskapitaldekning uten bruk av overgangsregelen	6
4	Solvenskapitalkrav	7
4.1	Samlet solvenskapitalkrav	7
4.2	Markedsrisiko	8
4.3	Livsforsikringsrisiko	10
5	Ansvarlig kapital	12
6	Metodevedlegg	14

1 Sammendrag

Rapporten gir en oversikt over soliditetssituasjonen i pensjonskassene basert på det forenklete solvenskapitalkravet per 31. desember 2020. Rapporten inneholder opplysninger om pensjonskassenes solvenskapitaldekning, solvenskapitalkrav og ansvarlige kapital.

Alle pensjonskassene oppfylte det forenklete solvenskapitalkravet per 31. desember 2020. Solvenskapitaldekningen for pensjonskassene samlet var 183 prosent og på om lag samme nivå som per 30. juni 2020. Fra 31. desember 2019 var det imidlertid en nedgang i solvenskapitaldekningen på 4 prosentpoeng. Uten overgangsregelen for forsikringstekniske avsetninger var det en bedring i solvenskapitaldekningen fra 163 prosent per 30. juni til 172 prosent per 31. desember 2020 som følge av renteoppgangen i andre halvår 2020. Nedgangen i rentenivået på årsbasis i 2020 og økt solvenskapitalkrav (aksjerisiko) bidro til at dekningsprosenten uten overgangsregelen per 31. desember 2020 var 12 prosentpoeng lavere enn ved utgangen av 2019.

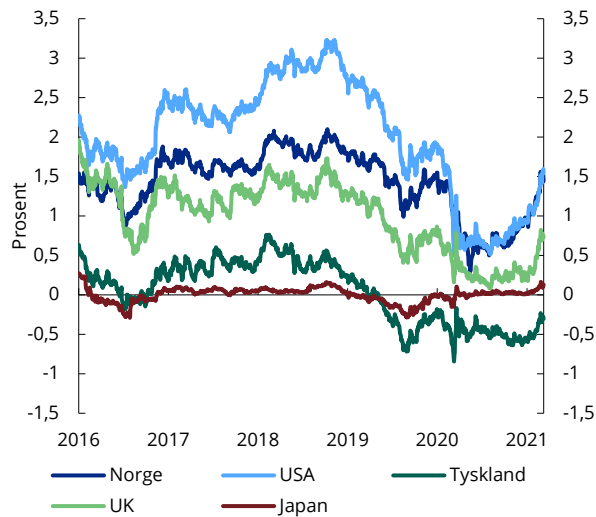
Solvenskapitalkravet er basert på en stresstest, og er en forenklet versjon av Solvens II-regelverket. Det gjøres oppmerksom på at definisjonen av solvenskapitalkrav, ansvarlig kapital og solvenskapitaldekningen ble endret med virkning fra 1. januar 2019, noe som gjør at tall før og etter denne datoen ikke er direkte sammenlignbare. For nærmere informasjon om regelverket for det forenklete solvenskapitalkravet, se metodeomtalen i kapittel 6.

I tillegg til det forenklete solvenskapitalkravet, er pensjonskassene underlagt krav til solvensmargin (Solvens I) som rapporteres til Finanstilsynet årlig. Dette er et felleseuropeisk soliditetskrav (minsteharmoniseringskrav), men solvensmarginkravet er lite risikosensitivt og dekker utelukkende risiko på passivasiden, selv om det også stilles krav til nødvendig solvensmarginkapital. Denne rapporten omtaler ikke solvensmargindekningen etter Solvens I.

2 Markedsutvikling

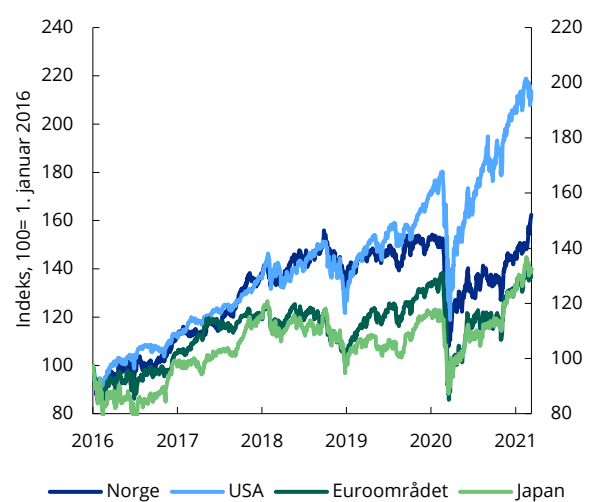
I 2020 var finansmarkedene preget av utbruddet av koronaviruset og tiltakene i mange land for å dempe spredningen. Svakere globale vekstutsikter og kraftige pengepolitiske tiltak førte til en markant nedgang i lange statsrenter i første halvår i 2020, se figur 2.1. Etter en økning i fjerde kvartal 2020 har de lange rentene økt ytterligere hittil i første kvartal 2021. Den norske tiårige statsobligasjonsrenten var 1,44 prosent per 9. mars 2021, ned fra 1,55 prosent ved utgangen av 2019. Swap-renten, som legges til grunn som diskonteringsrente under Solvens II, har hatt en tilsvarende utvikling. Aksjemarkedene falt betydelig i mars, men hadde stort sett hentet seg inn igjen ved utgangen av 2020 og er nå høyere enn ved utgangen av 2019, se figur 2.2.

Figur 2.1 Rente på 10-årige statsobligasjoner*

Kilde: Thomson Reuters
Siste observasjonsdato: 09.03.2021

Figur 2.2 Aksjeindekser (MSCI) for utvalgte områder

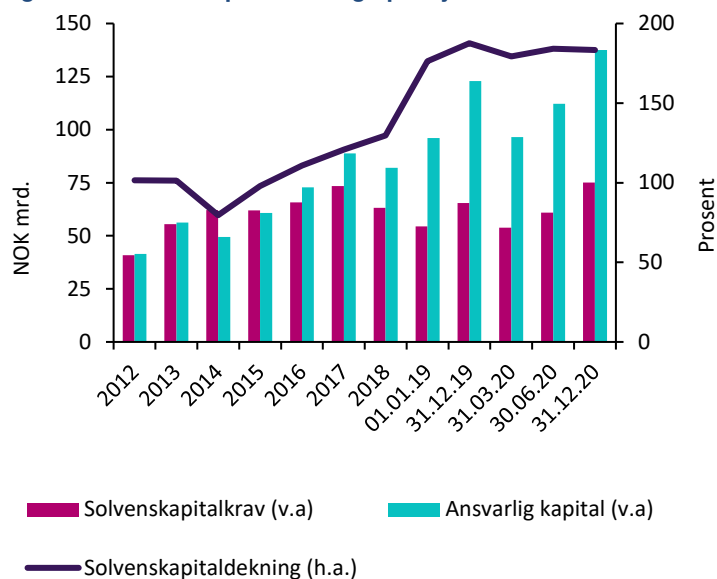
Kilde: Thomson Reuters
Siste observasjonsdato: 09.03.2021

3 Solvenskapitaldekning

3.1 Solvenskapitaldekning

- Den samlede solvenskapitaldekningen for pensjonskassene var 183 prosent ved utgangen av 2020, ned fra 184 prosent per 30. juni 2020. Fra 31. desember 2019 var det en nedgang i solvenskapitaldekningen på fire prosentpoeng, se figur 3.1.

Figur 3.1 Solvenskapitaldekning i pensjonskassene samlet*

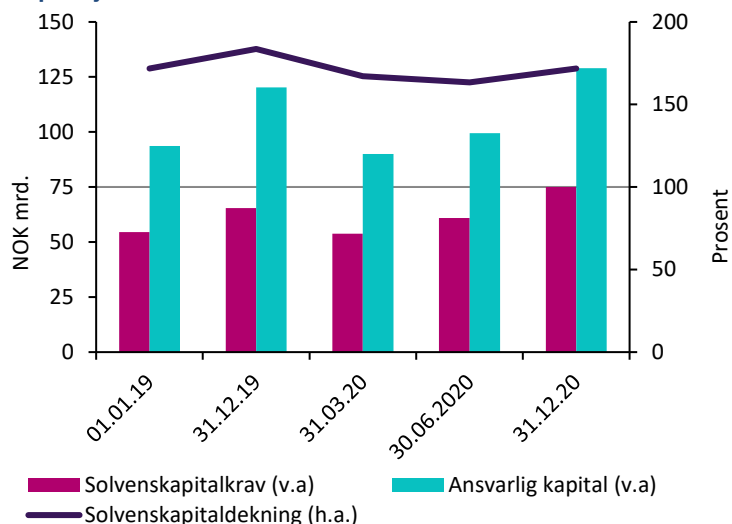
*Før 1. januar 2019 var det ikke krav om en dekningsprosent over 100

- Solvenskapitalkravet økte med 10 mrd. kroner i 2020 til 65 mrd. kroner, mens den ansvarlige kapitalen økte med 15 mrd. kroner til 138 mrd. kroner. Til tross for et betydelig fall i kursreservene i første kvartal 2020, økte kursreguleringsfondet med 13 mrd. kroner på årsbasis i 2020.
- Alle pensjonskassene oppfylte solvenskapitalkravet per 31. desember 2020.
- For private pensjonskasser var den samlede solvenskapitaldekningen 184 prosent per 31. desember 2020, ned fra 188 prosent per 30. juni 2020 (190 prosent per 31. desember 2019). Kommunale pensjonskasser hadde en solvenskapitaldekning på 183 prosent per 31. desember 2020, som er en økning på fire prosentpoeng fra nivået per 30. juni og tre prosentpoeng opp fra 31. desember 2019.

3.2 Solvenskapitaldekning uten bruk av overgangsregelen

- For pensjonskassene samlet var solvenskapitaldekningen 172 prosent uten overgangsregelen for forsikringstekniske avsetninger per 31. desember 2020, opp fra 163 prosent per 30. juni 2020. Fra utgangen av 2019 er solvenskapitaldekningen uten overgangsregelen redusert med 12 prosentpoeng. Økningen i solvenskapitalkravet (aksjerisiko) og rentenedgangen på årsbasis i 2020 som har redusert kapitalen i gruppe 1, har bidratt til denne utviklingen, se figur 3.2.
- Private og kommunale pensjonskasser hadde en solvenskapitaldekning uten overgangsregelen på hhv. 170 prosent og 175 prosent per 31. desember 2020 (opp fra hhv. 163 prosent og 165 prosent per 30. juni). Ved utgangen av 2019 hadde private og kommunale pensjonskasser en solvenskapitaldekning uten overgangsregelen på 187 prosent og 179 prosent.

Figur 3.2 Solvenskapitaldekning uten overgangsregelen for pensjonskassene samlet

- Overgangsregelen økte den ansvarlige kapitalen for private og kommunale pensjonskasser med hhv. 6,3 og 2,2 mrd. kroner per 31. desember 2020. Per 30. juni 2020 var de tilsvarende tallene 8,8 og 3,8 mrd. kroner. Økningen i risikofri rente i andre halvår 2020 var hovedårsaken til at overgangsregelen hadde mindre effekt per 31. desember 2020. Ved utgangen av 2019 var den samlede virkningen av overgangsregelen for pensjonskassene kun 2,2 mrd. kroner.
- 38 private og 23 kommunale pensjonskasser hadde effekt av overgangsregelen, mot 43 private og 27 kommunale pensjonskasser per 30. juni 2020.

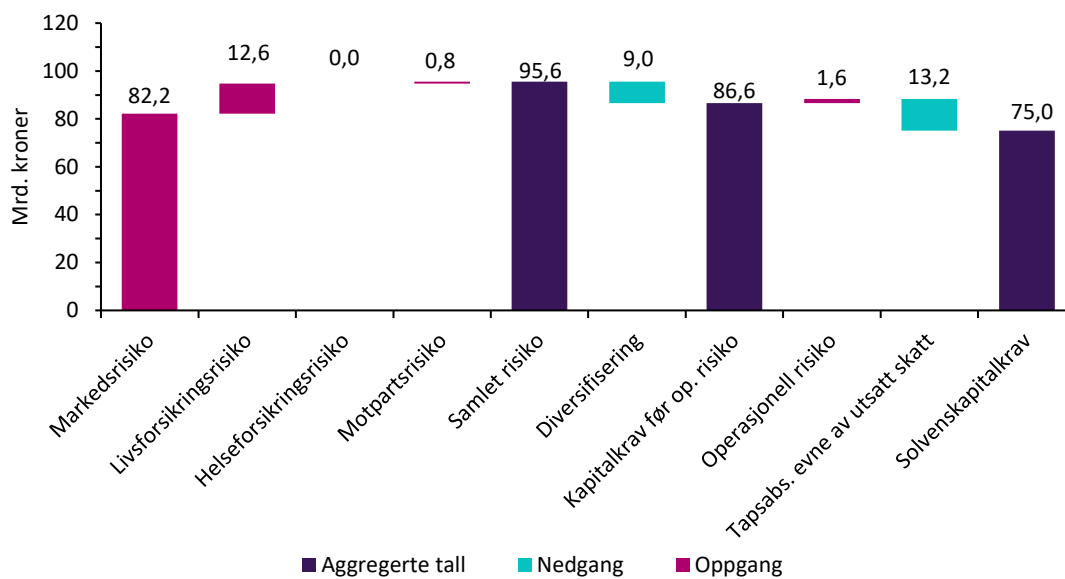
- Overgangsregelen har særlig stor betydning for private pensjonskasser med høy andel fripoliser og høy grunnlagsrente. Slike pensjonskasser vil være særlig påvirket av fall i rentenivået og vedvarende lave renter fordi de ikke kan kompensere ved å øke rentegarantipremien.
- Fem pensjonskasser oppfylte ikke solvenskapitalkravet uten bruk av overgangsregelen per 31. desember 2020. Per 30. juni 2020 var det tilsvarende tallet 15 pensjonskasser.

4 Solvenskapitalkrav

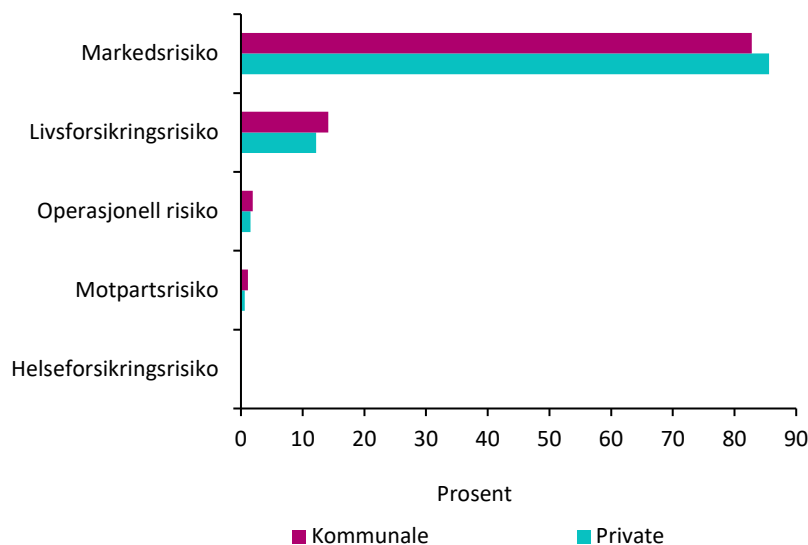
4.1 Samlet solvenskapitalkrav

- Solvenskapitalkravet for pensjonskassene samlet var 75 mrd. kroner per 31. desember 2020, opp fra 66 mrd. kroner per 31. desember 2019 (61 mrd. kroner per 30. juni 2020), se figur 4.1. Den største risikoen er markedsrisiko, som utgjorde 84 prosent av samlet risiko før diversifiseringseffekter (opp fra 80 prosent per 31. desember 2019). Livsforsikringsrisiko var den nest største risikoen med 13 prosent (ned fra 17 prosent ved utgangen av 2019).
- Diversifiseringseffektene medførte en reduksjon i summen av de partielle kapitalkravene for de fire risikoområdene på 9 mrd. kroner (10 prosent). Det beregnes også et kapitalkrav for operasjonell risiko, som ga et påslag på 1,6 mrd kroner (2 prosent) av solvenskapitalkravet (samlet risiko). Videre tas det hensyn til tapsabsorberende effekt av utsatt skatt som reduserte solvenskapitalkravet med 13 mrd. kroner (15 prosent).
- Markedsrisikoen er noe større for private enn for kommunale pensjonskasser, se figur 4.2.

Figur 4.1 Bidrag til solvenskapitalkravet for pensjonskasser samlet per 31. desember 2020

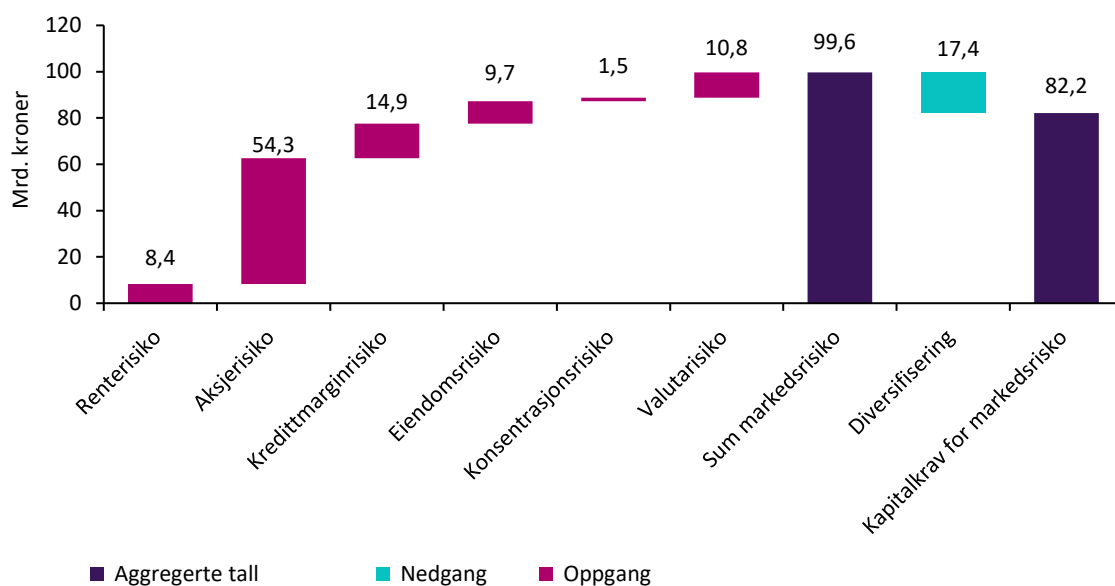
Figur 4.2 Bidrag til samlet risiko for private og kommunale pensjonskasser per 31. desember 2020

4.2 Markedsrisiko

- Solvenskapitalkravet for markedsrisiko for pensjonskassene samlet var 82 mrd. kroner per 31. desember 2020, opp fra 66 mrd. kroner per 30. juni 2020 (70 mrd. kroner per 31.12.2019). Kapitalkravet for aksjerisiko, som er den klart største markedsrisikoen for pensjonskassene, økte med hele 15 mrd. kroner i andre halvår til 54 mrd. kroner, se figur 4.3. Ved utgangen av 2019 var kravet 46 mrd. kroner.

Figur 4.3 Bidrag til kapitalkravet for markedsrisiko for pensjonskasser samlet per 31. desember 2020

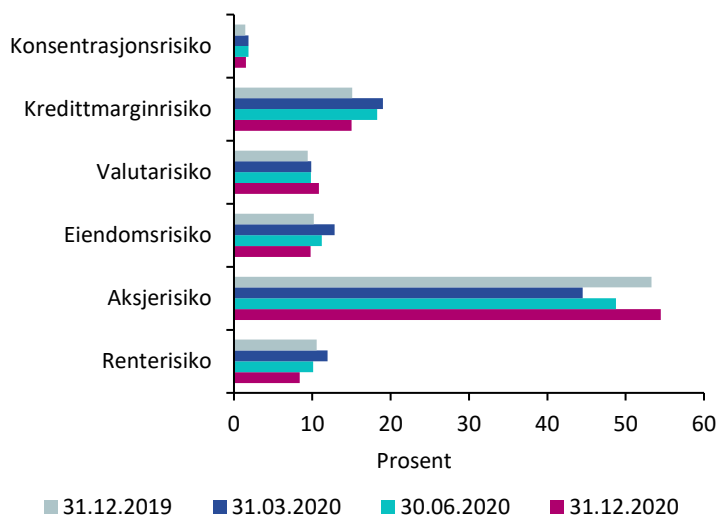

- Som andel av samlet markedsrisiko før diversifisering økte aksjerisikoen fra 49 prosent per 30. juni til 54 prosent per 31. desember 2020, se figur 4.4 (53 prosent ved utgangen av 2019).

Økningen i aksjerisiko i andre halvår har sammenheng med at markedsverdien på aksjeporteføljen økte med 20 mrd. kroner til 141 mrd kroner og at aksjestresset i kapitalkravsberegningen (basert på Solvens II-regelverket) økte i perioden.¹

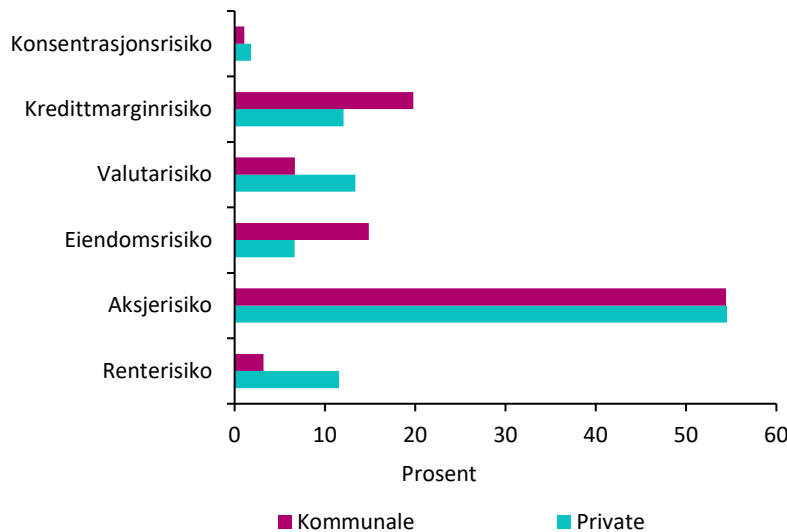
- Kredittmarginrisiko utgjorde den nest største markedsrisikoen per 31. desember 2020 med 15 prosent, etterfulgt av valutarisiko med 11 prosent. Kredittmarginrisiko (spreadrisiko) er risikoen for endringer i markedsverdi/realistisk verdi av obligasjoner mv. og engasjementer som følge av generelle endringer i kredittspreader. Eiendomsrisikoen er bl.a. knyttet til investeringer i eiendomsdøtre, direkteide eiendommer og eiendomsfond.
- Aksjerisikoen utgjør 55 prosent av samlet risiko for private og 54 prosent for kommunale pensjonskasser. Ved utgangen av juni utgjorde aksjerisikoen 49 prosent av markedsrisikoen for både private og kommunale pensjonskasser. Da aksjeprisene og verdien på aksjebeholdningene falt våren 2020 avtok aksjerisikoen som andel av samlet markedsrisiko, (jf. figur 4.4). Den symmetriske justeringsmekanismen bidro til dette ved at aksjestresset faller (ned mot en terskelverdi) når aksjeindeksene faller. Aksjestresset var på det lavest mulige nivået per 31. mars 2020.
- Renterisikoen og valutarisikoen er klart størst for private pensjonskasser, mens både kredittmarginrisikoen og eiendomsrisikoen er større for kommunale enn private pensjonskasser, se figur 4.5.

Figur 4.4 Bidrag til kapitalkravet for markedsrisiko for pensjonskasser samlet

¹ Aksjeprissjokket økte fra 32 prosent for børsnoterte aksjer i OECD-land og 42 prosent for øvrige aksjer per 30. juni 2020 til hhv. 39 prosent og 49 prosent per 31. desember 2020. Ved utgangen av 2019 var også aksjeprissjokket 39 prosent for børsnoterte aksjer i OECD-land og 49 prosent for øvrige aksjer. Justeringsmekanismen i aksjeprissjokket innebærer at sjokket endres fra kvartal til kvartal avhengig av forutgående aksjeprisutvikling, og slik at justeringen er maksimalt +/- 10 prosentpoeng fra standardsjokkene på hhv. 39 og 49 prosent.

Figur 4.5 Bidrag til kapitalkravet for markedsrisiko for private og kommunale pensjonskasser per 31. desember 2020

Renterisiko

- Pensjonskassenes samlede risiko ved renteendring (før diversifisering) var på 8,4 mrd. kroner (8,2 mrd. kroner per 30.juni 2020) og utgjorde 8 prosent av samlet markedsrisiko (10 prosent per 30. juni 2020).
- Pensjonskassene er utsatt for renterisiko i obligasjonsporteføljen. I tillegg er det renterisiko (avkastningsrisiko) knyttet til forsikringsforpliktelsene som varierer for ulike typer forsikringsforpliktelser. For private pensjonskasser er renterisikoen ved rentefall størst, mens kommunale pensjonskasser er mest utsatt ved renteøkning og verdifall på obligasjonsbeholdningen. Dette må ses i sammenheng med at arbeidsgiverforetaket (stat/kommune) dekker risikoen for lav rente gjennom plikten til å betale nødvendig rentegarantipremie. I private ytelsesordninger kan økte premier bidra til lukking av ordninger og ytterligere utstedelse av fripoliser som foretaket ikke kan kreve ytterligere premieinnbetalinger for.
- Offentlig tjenestepensjon utgjorde 47 prosent av pensjonskassenes forsikringsforpliktelser per 31. desember 2020, mens private, premiebetalende ytelsesordninger og fripoliser utgjorde hhv. 29 prosent og 23 prosent. Forsikringsforpliktelser knyttet til fripoliser utgjorde 65 mrd. kroner (43 prosent av private pensjonskassers forsikringsforpliktelser) per 31. desember 2020. Det var fem rene fripolisepensjonskasser ved utgangen av 2020.

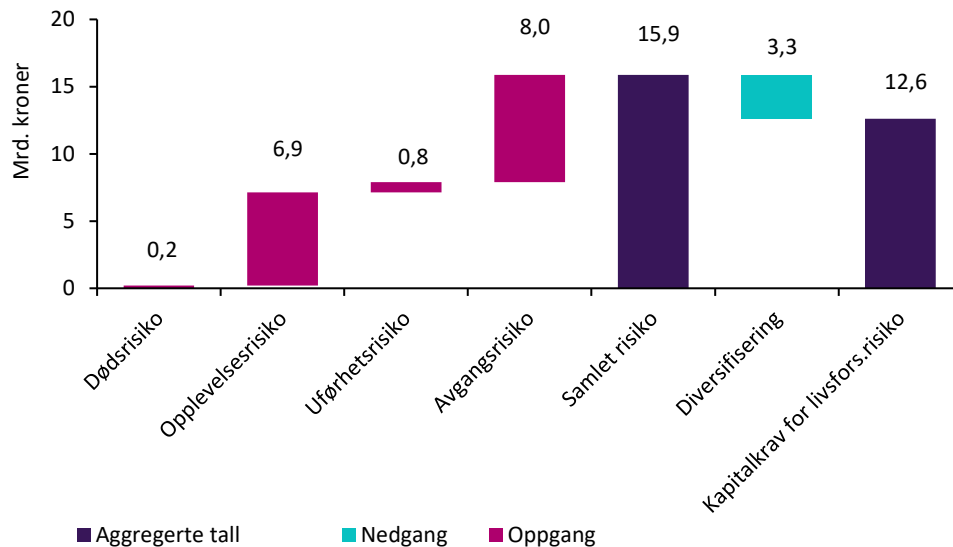
4.3 Livsforsikringsrisiko

- Solvenskapitalkravet for livsforsikringsrisiko var 13 mrd. kroner for pensjonskassene samlet per 31. desember 2020, som er opp 1,5 mrd. kroner fra 30. juni 2020. Ved utgangen av 2019 var livsforsikringsrisikoen 15 mrd. kroner.
- Avgangsrisikoen, som er risikoen for at kundene flytter sine kontrakter, utgjorde den største livsforsikringsrisikoen før diversifisering med 50 prosent per 31. desember 2020 (opp fra 42 prosent 30. juni), se figur 4.6. Ved utgangen av 2019 utgjorde avgangsrisikoen 63 prosent. Avgangsrisiko gjelder produkter der midlene kunden får med seg ved flytting (flytteverdien) er høyere enn de forsikringstekniske avsetningene. Renteoppgangen i andre halvår 2020 har redusert verdien på de forsikringstekniske avsetningene og følgelig økt differansen mellom

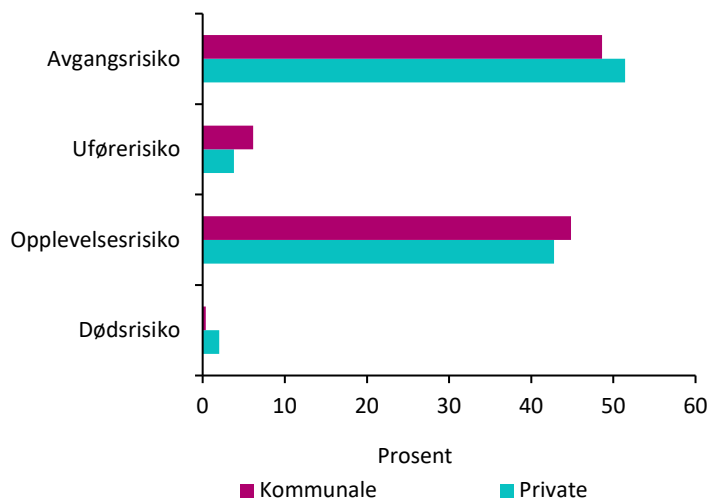
flytteverdien og verdien på avsetningene. Avgangsrisikoen er litt større i private enn i kommunale pensjonskasser per 31. desember 2020, se figur 4.7.

- Opplevelsesrisiko, som er risiko for at de forsikrede lever lenger enn det som er lagt til grunn i det forsikringstekniske beregningsgrunnlaget, utgjorde den nest største livsforsikringsrisikoen per 31. desember 2020 med 44 prosent. Per 30. juni utgjorde opplevelsesrisiko 51 prosent av samlet livsforsikringsrisiko.

Figur 4.6 Bidrag til kapitalkravet for livsforsikringsrisiko per 31. desember 2020

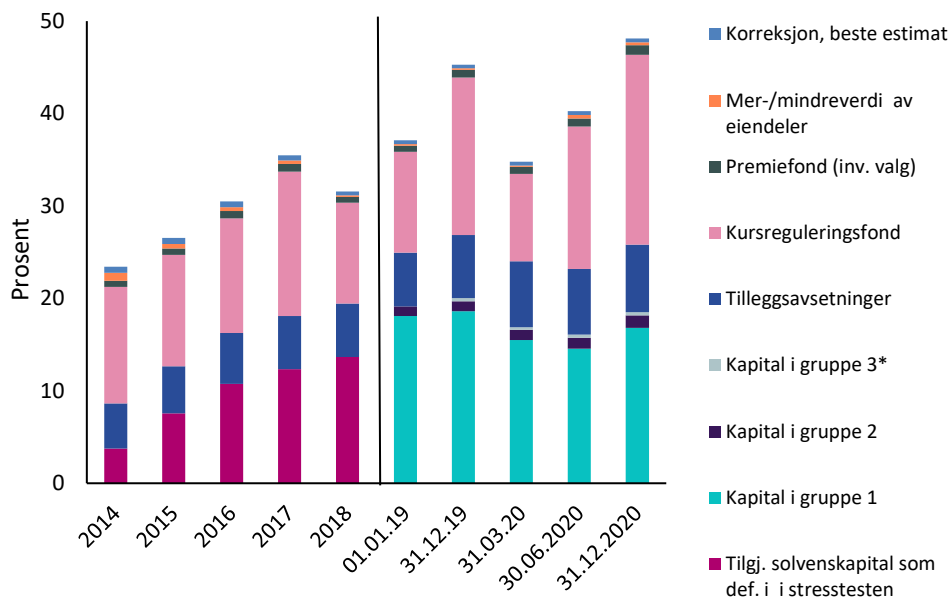
Figur 4.7 Bidrag til kapitalkravet for livsforsikringsrisiko for private og kommunale pensjonskasser per 31. desember 2020

5 Ansvarlig kapital

- Kapitalen inndeles i fire grupper etter kvalitet.² Kapitalgruppe 1 består av egenkapital, delårsresultat og ev. fondsobligasjoner. Ansvarlige lån som oppfyller nærmere angitte kriterier og risikoutjevningfondet inngår i kapitalgruppe 2. Kapitalgruppe 3 består av eiendeler ved utsatt skatt (fratrullet forpliktelser ved skatt) samt ansvarlige lån som ikke kvalifiserer for å inngå i kapitalgruppe 2. I tillegg inngår kursreguleringsfondet, tilleggsavsetninger og justeringer til virkelig verdi beregningsteknisk som "øvrige kapitalelementer".
- For pensjonskassene samlet var den ansvarlige kapitalen til å dekke det forenklede solvenskapitalkravet 138 mrd. kroner per 31. desember 2020 og tilsvarte 48 prosent av forsikringsforpliktelsene (uten tilleggsavsetninger og kursreguleringsfond), se figur 5.1. Den ansvarlige kapitalen er høyere enn ved utgangen av 2019 og før utbruddet av koronakrisen da den utgjorde 45 prosent av forsikringsforpliktelsene.
- Til tross for et betydelig fall i kursreservene i første kvartal 2020, økte kursreguleringsfondet med 13 mrd. kroner på årsbasis i 2020.
- Kursreguleringsfondet utgjorde den største andelen av den samlede kapitalen per 31. desember 2020 med 43 prosent, etterfulgt av egenkapital med 35 prosent.

Figur 5.1 Sammensetningen av den ansvarlige kapitalen for pensjonskassene samlet (prosent av forsikringsforpliktelser uten tilleggsavsetninger og kursreguleringsfond)

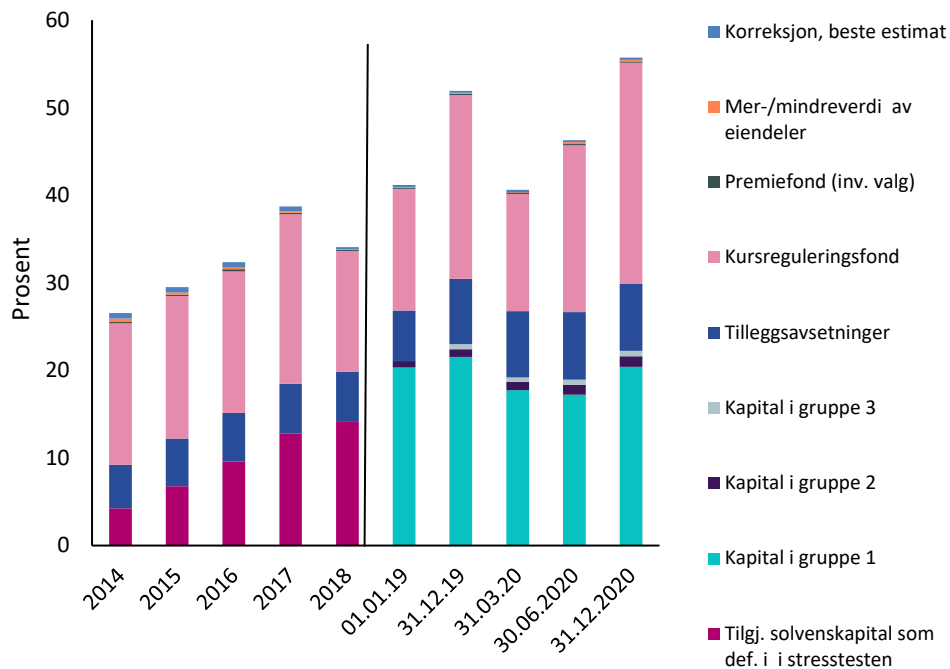

* Pensjonskassene hadde også kapital i gruppe 3 per 1. januar 2019 på om lag 0,7 mrd. kroner i form av eiendeler ved skatt (fratrullet forpliktelser ved skatt), men denne kapitalen ble ikke rapportert da kapitalpostene ble overført fra stresstesten der kapital i gruppe 3 ikke var definert.

- For private pensjonskasser tilsvarte den ansvarlige kapitalen 56 prosent av forsikringsforpliktelsene per 31. desember 2020, opp fra 52 prosent ved utgangen av 2019, se figur 5.2. Kursreguleringsfondet og kapital i gruppe 1 utgjorde de største kapitalelementene med henholdsvis 45 prosent og 37 prosent av den ansvarlige kapitalen per 31. desember 2020.

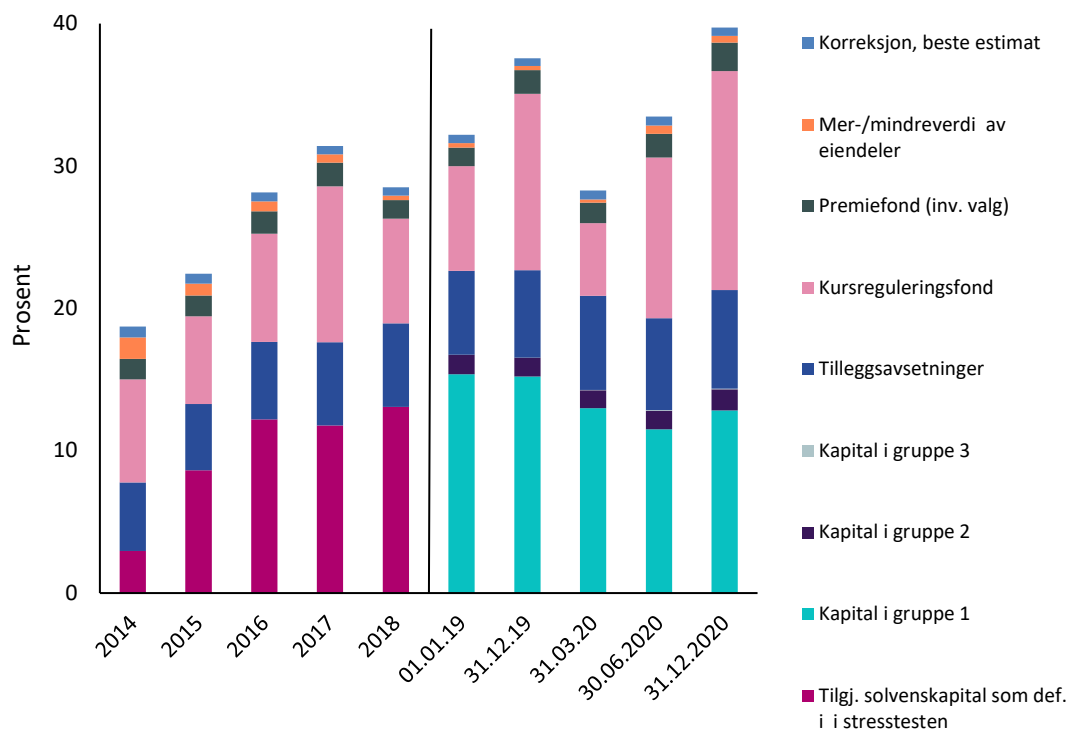
² Se omtale i vedlegg.

Figur 5.2 Sammensetningen av den ansvarlige kapitalen for private pensjonskasser (prosent av forsikringsforpliktelser uten tilleggsavsetninger og kursreguleringsfond)

- I kommunale pensjonskasser tilsvarte den ansvarlige kapitalen 40 prosent av forsikringsforpliktelsene per 31. desember 2020, opp fra 38 prosent per 31. desember 2019, se figur 5.3. Kursreguleringsfondet og kapital i gruppe 1 utgjorde de største kapitalelementene med 39 prosent og 32 prosent.

Figur 5.3 Sammensetningen av den ansvarlige kapitalen for kommunale pensjonskasser (prosent av forsikringsforpliktelser uten tilleggsavsetninger og kursreguleringsfond)

6 Metodevedlegg

Solvenskapitalkravet (samlet tapspotensial)

Det nye solvenskapitalkravet for pensjonskasser er basert på hovedprinsippene i Solvens II, og er en videreføring med noen tilpasninger av Finanstilsynets stresstest for pensjonskassene. Solvenskapitalkravet avhenger av risikoen knyttet til investeringene og forsikringsforpliktelsene og er utformet for å sikre at pensjonskassene har en finansiell buffer utover de forsikringstekniske avsetningene. Solvenskapitalkravet skal dekke risikoen for tap av pensjonskassens ansvarlige kapital og ved beregningen skal all kvantifiserbar tapsrisiko knyttet til pensjonskassens samlede virksomhet tas i betraktning. I stresstesten og i det nye regelverket beregnes solvenskapitalkravet ved beregning i risikomoduler og undermoduler, hvor resultatet aggregeres opp til et samlet krav (samlet tapspotensial) ved bruk av korrelasjonsmatriser, som reflekterer antatt samvariasjon mellom de ulike risikoene i stressede situasjoner. Risikoene som hensyntas er markedsrisiko, livsforsikringsrisiko, helseforsikringsrisiko, motpartsrisiko og operasjonell risiko. I tillegg foretas det et sjablongmessig fradrag på 15 prosent for den tapsabsorberende evnen til utsatt skatt.

Ansvarlig kapital

Den ansvarlige kapitalen til pensjonskassene følger de samme prinsippene som i Solvens II, og består av basiskapital og supplerende kapital. Basiskapitalen består av differansen mellom verdien av eiendeler og verdien av forpliktelser med tillegg av eventuell ansvarlig lånekapital og øvrige kapitalelementer. I denne sammenheng skal både eiendeler og forpliktelser (inkl. forsikringsforpliktelser) verdivurderes etter markedsverdier. Supplerende kapital er kapital som kan kalles inn for å dekke tap. Dette kan blant annet være innkalt, men ikke innbetalt kapital, garantier eller lignende. Supplerende kapital kan bare medregnes i solvenskapitalen når Finanstilsynet har gitt eksplisitt godkjenning til dette og det er omfattende krav til søknad om å få godkjent supplerende kapital. Ingen pensjonskasser har foreløpig fått godkjent supplerende kapital.

Den ansvarlige kapitalen (basiskapital og supplerende kapital) deles inn i tre kapitalgrupper basert på kvaliteten til den enkelte kapitalposten. Her følges de samme prinsippene som i Solvens II-regelverket. Kapitalgruppe 1 er kapital av beste kvalitet. Dette omfatter pensjonskassens egenkapital (ekskl. risikoutjevningfondet) og eventuell hybridkapital (fondsobligasjoner). Denne egenkapitalen (kjernekapitalen) består av innskutt kjernekapital og opptjent egenkapital. I tillegg vil egenkapitalen justeres som følge av overgangen til verdivurdering til markedsverdi. Delårsresultat før overskuddstildeling til kunder og skatt inngår også i kapitalgruppe 1.

Kapitalgruppe 2 er kapital av noe svakere kvalitet og inkluderer ansvarlige lån som tilfredsstillers nærmere angitte kriterier (herunder løpetid på minimum 10 år), risikoutjevningfondet og supplerende kapital. Kapitalen som inngår i kapitalgruppe 2 dekker ikke nødvendigvis ethvert tap til enhver tid. Risikoutjevningfondet kan kun benyttes til å dekke negativt risikoresultat³. Ansvarlig lån er en kapitalpost med tidsbegrensning og supplerende kapital er kapital som ikke er innbetalt.

Kapitalgruppe 3 omfatter eiendeler ved utsatt skatt (fratrullet forpliktelser ved skatt) og ansvarlige lån som ikke tilfredsstillers kriteriene for å kunne medregnes i kapitalgruppe 1 eller 2.

Det er krav til sammensetningen av den ansvarlige kapitalen som skal dekke solvenskravet. Kapitalgruppe 2 og 3 kan til sammen medregnes med inntil 50 prosent av solvenskapitalkravet, og av

³ Negativt risikoresultat oppstår når den faktiske utviklingen i dødelighet og uførhet er mer negativ enn det som er forutsatt i premietariffen. I år der risikoresultatet er positivt (utviklingen er bedre enn forutsatt), så kan pensjonskassen sette av inntil 50 prosent til et risikoutjevningfond.

dette kan kapital i kapitalgruppe 3 medregnes med inntil 15 prosent av solvenskapitalkravet. Det er også et krav om at hybridkapital (fondsobligasjonslån) maksimalt kan utgjøre 20 prosent av den samlede kapitalen i kapitalgruppe 1.

Pensjonskassene har anledning til å bygge opp bufferkapital mot kortsiktige markedssvingninger, herunder tilleggsavsetninger og urealiserte gevinster i form av kursreserver (kursreguleringsfond). Ved positivt avkastningsresultat kan pensjonskassene velge å foreta tilleggsavsetninger. Tilleggsavsetninger er bufferkapital som kan benyttes hvis avkastningen på pensjonsmidlene ikke møter det garanterte avkastningsnivået, men tilleggsavsetninger kan ikke dekke negativ avkastning.

Under Solvens II justeres solvenskapitalkravet for den tapsabsorberende evnen til forsikringstekniske avsetninger, som reflekterer at en andel av tapene som oppstår vil belastes kunden i form av lavere fremtidig bonus (tap av f.eks. tilleggsavsetninger eller annen fremtidig overskuddstildeling), og dermed ikke direkte påvirker foretakets soliditet. I solvenskapitalkravet/stresstesten for pensjonskasser er den tapsabsorberende evnen til forsikringstekniske avsetninger, som en forenkling, delvis hensyntatt i beregningen av renterisiko, og delvis hensyntatt ved at bufferfondene (kursreguleringsfondet og tilleggsavsetningene) inngår i bufferkapitalen.

Kapitalgruppe 1	Kapitalgruppe 2	Kapitalgruppe 3
Innskutt egenkapital	Risikoutjevsningsfondet	Eiendeler ved utsatt skatt
Annen opptjent egenkapital	Ansvarlige lån	Ansvarlige lån
Delårsresultatet før overskuddstildeling til kunder og skatt	Supplerende kapital	
Justering i avsetninger ved overgang til markedsverdi		
Fondsobligasjonslån/hybridkapital		

Øvrige kapitalelementer som teller fullt ut som ansvarlig kapital, men som ikke er allokert til kapitalgrupper:

Tilleggsavsetninger
Kursreguleringsfondet
Premiefond for ytelsesbasert foretakspensjon med investeringsvalg i henhold til lov om foretakspensjon § 11
Merverdi eller mindre verdi av eiendeler utover bokført verdi
Korreksjon for endrede biometriske forutsetninger som kan medregnes i ansvarlig kapital

Overgangsregler

Det er fastsatt overgangsordninger for forsikringstekniske avsetninger og ansvarlige lån. Overgangsregelen for forsikringstekniske avsetninger gir rom for å redusere de forsikringstekniske avsetningene tilsvarende en andel av differansen mellom forsikringstekniske avsetninger beregnet etter det nye regelverket og forsikringstekniske avsetninger beregnet etter solvensmarginregelverket (Solvens I). Overgangsregelen innebærer at en eventuell økning i verdien av forsikringsforpliktelsene ved overgangen til nytt regelverk fases inn lineært over en periode på 16 år. I 2020 er innfasingen på 4/16 for pensjonskassene (tilsvarende innfasing som for livsforsikringsforetakene), opp fra 3/16 i 2019 da solvenskapitalkravet trådte i kraft. Overgangsregelen for forsikringstekniske avsetninger kan ha

særlig stor betydning for pensjonskasser med en høy andel fripoliser, da disse har vesentlig høyere verdi på forsikringsforpliktelsene under nytt regelverk enn under Solvens I.

Det er også fastsatt en overgangsregel for medregning av ansvarlige lån. Under Solvens II er det stilt en rekke vilkår som må tilfredsstilles for at ansvarlige lån skal medregnes i den ansvarlige kapitalen. I det nye solvenskapitalkravet for pensjonskasser har man lagt reglene i Solvens II-regelverket til grunn for medregning av ansvarlige lån i ansvarlig kapital. Det er fastsatt overgangsregler for ansvarlige lån, slik at alle eksisterende ansvarlige lån vil kunne medregnes i kapitalgruppe 2 i en overgangsperiode på 10 år. Dette innebærer at eksisterende ansvarlige lån under overgangsregelen likebehandles med nye ansvarlige lån som blir tatt opp i samsvar med kriteriene i det nye regelverket.